

DIPLOMADOLGOZAT

MAROS ANDREA

2024.

**M A G Y A R A G R Á R - É S
É L E T T U D O M Á N Y I E G Y E T E M**

**Z E N T A I K O N Z U L T Á C I Ó S
K Ö Z P O N T
V I D É K F E J L E S Z T É S É S
F E N N T A R T H A T Ó G A Z D A S Á G
I N T É Z E T**

**V I D É K F E J L E S Z T É S I
A G R Á R M É R N Ö K I
M E S T E R K É P Z É S I S Z A K**

A MEZŐGAZDASÁGI SZAKTANÁCSADÁS SZEREPE SZERBIÁBAN

Konzulens: Paraszt Márta
Jelölt/Hallgató: Maros Andrea
Neptun kód: BMA1RM

Zenta, 2024

TARTALOM

1. BEVEZETŐ	4
2. KONCEPTUALIZÁLÁS – SZAKKIFEJEZÉSEK	5
3. A MEZŐGAZDASÁGI SZAKTANÁCSADÁS FOGALMA SZERBIÁBAN	7
3.1. A szaktanácsadás szerepe a vidék – és falufejlesztésben	8
3.2. A vajdasági agrár egyesületek szövetsége	10
4. A SZAKTANÁCSADÁS FUNKCIÓJA ÉS MUNKÁJA A MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐ SZÁMÁRA	12
5. MEZŐGAZDASÁGI TANÁCSADÓ ÉS SZAKÉRTŐI SZOLGÁLTATÁS SZERBIÁBAN.....	14
5.1. A szerbiai ifjúsági mezőgazdasági szövetkezet.....	17
5.2. Kereskedelmi célú szaktanácsadás	17
5.3. Magán szaktanácsadás	18
5.4. A Szerbiai szaktanácsadás jelenlegi bemutatása és annak elemzése	19
6. A KUTATÁS.....	21
6.1. A kutatás célja és problémája	21
6.2. A kutatás módszertani kerete – a kutatás fajtái.....	22
6.3. A kutatás módszerei.....	22
6.4. A kutatás fő kérdései	22
6.5. A kutatás eszköze – az adatfeldolgozás ismertetése.....	23
6.6. A kutatás hipotézise	24
7. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA	25
7.1. A kutatás eredményei	25
8. KÖVETKEZTETÉSEK.....	39
9. ÖSSZEGZÉS.....	41
10. IRODALOM	42
11. MELLÉKLETEK	44

1. BEVEZETŐ

Az elvándorlás és a falvak elnéptelenedése gyakori probléma Vajdaság szerte, ezért folyamatos munkaerőhiány van jelen. A globalizációnak és a technikai fejlődésnek köszönhetően pedig a mezőgazdaságban dolgozó idősebb korosztály nem tudja kellő képpen követni a gazdaságot érintő fontos változásokat és információkat.

A vidékfejlesztésnek nagy szerepe van a szaktanácsadásban. Szorosan összhangban kell, hogy legyen az adott térséggel és annak gazdasági szereplőivel is. Gazdasági szempontból nézve a jövedelemszerzés a legfontosabb célkitűzés minden mezőgazdasági termelő számára, ezért fontos, hogy időben informálva legyenek minden technikai és technológiai kérdésről, ezzel lépést tartva minden újdonsággal, ami a mezőgazdaságot érinti.

Dolgozatomban elemezni szeretném a mezőgazdaságban dolgozók, azaz a családi gazdaságok és szaktanácsadók közötti kapcsolatot, hogy:

- *általában milyen formában van szükségük segítségre*
- *mi jelent számukra nehézséget*
- *mi az amire megoldást keresnek*
- *általában miért fordulnak szaktanácsadóhoz*

A munkámban ezekre a kérdésekre fogom keresni a választ, valamint a szaktanácsadás stratégiai módszereit fogom elemezni és vizsgálni, ami alatt az állam által támogatott szaktanácsadói rendszereket, gazdaszervezeteket és kereskedelmi szaktanácsadást értem. Mindezen felül szó lesz a mezőgazdasági termelők képzettségi problémáiról és azok megoldási lehetőségeiről, illetve, hogy melyek azok az intézmények és szervezetek, amelyek a megfelelő információt és tudást biztosítani tudják a mezőgazdasági dolgozók számára.

2. KONCEPTUALIZÁLÁS – SZAKKIFEJEZÉSEK

Fontosnak tartom, hogy még mielőtt belekezdenék a munkám bemutatásához, néhány alapfogalommal tisztában legyünk, amelyek gyakran jelennek meg a dolgozatomban. Ezek a következők:

- ✓ Mezőgazdasági szaktanácsadás
- ✓ Szaktanácsadó
- ✓ Az állam által támogatott szaktanácsadói rendszer
- ✓ Gazdaszervezetek által végzett szaktanácsadás
- ✓ Kereskedelmi célú szaktanácsadás
- ✓ Magánszaktanácsadás

Mezőgazdasági szaktanácsadás: olyan szolgáltatás, amely oktatási módszerekkel támogatja a vidéken élők szociális, társadalmi és gazdasági fejlődését, elősegítve ezzel az életszínvonaluk növelését, illetve a mezőgazdasági élet társadalmi megítélésének javulását (Kozárai, 2012)

Szaktanácsadó: a célja az ügyfelek segítése a megismeréstől az alkalmazási folyamatokon keresztül addig a pontig, amíg elegendő ismerettel, gyakorlattal és valószínűleg megváltozott hozzáállással tudnak dönteni az új módszer értékéről (Kozári, 2012)

Az állam által támogatott szaktanácsadói rendszer: gyakran egy országban több egymást kiegészítő szaktanácsadás megközelítési stratégiájának a kombinációját alkalmazzák. A mezőgazdasági szaktanácsadás struktúrája és funkciója így folyamatosan igazodhat a vidékfejlődés követelményeihez. Ez magába foglalja az adócsökkentést, a kedvezményes hitelnyújtást és a pályázati lehetőségeket (http://www.vmtt.org.rs/mtn2012/331_347_Somogyi_A.pdf).

Gazdaszervezetek által végzett szaktanácsadás: A gazdaszervezetek független, önerős és az esetek többségében állandó szervezetek. Abból a célból alakultak ki, hogy a tagoknak egy fajta társadalmi-gazdasági fejlődést és érdekvédelme biztosítsanak. Ez a szervezet tárgyal a kormánnyal és más hivatalokkal a gazdálkodás számukra is

elfogadható feltételeiről és az állami támogatás rendszeréről (videkfejlesztési-szaktanácsadasrol/file).

Kereskedelmi célú szaktanácsadás: az ide tartozó módszereket azok a vállalkozások alkalmazzák, amelyek a minőségi termékek beszerzését célozzák meg, illetve az általuk gyártott termékek értékesítését szeretnék ösztönözni szaktanácsadás biztosításával. Kétféle módszere különböztethető meg: a termékre és az ellátásra alapozott szaktanácsadás (Kozári, 2012)

Magánszaktanácsadás: ezek a szaktanácsadók általában felső szinten képzett specialisták, sok esetben előzőleg az állami szaktanácsadó hálózat alkalmazásában álltak. A magán szaktanácsadók azokkal a vállalkozókkal állnak kapcsolatban, akik hajlandóak és képesek is megfizetni a kért, általában elég magas díjtételeket (<http://www.vgazda.com/?author=2&paged=11>).

3. A MEZŐGAZDASÁGI SZAKTANÁCSADÁS FOGALMA SZERBIÁBAN

Napjainkban egyre népszerűbb a szaktanácsadás Szerbia területén. A mezőgazdaság alacsony jövedelemtermelő képesség miatt, a vidék folyamatosan elveszíti munkaerő megtartó képességét. A vidékfejlesztés fő célja a mezőgazdaságban dolgozó munkaerő megtartása és annak boldogulása, ezzel is gátolva, hogy a vidék azaz a falvak teljesen elnéptelenedjenek. Ami Szerbiát vagyis konkrétan Vajdaságot illeti, a vidéken élők nagy része mezőgazdasággal foglalkozik, és ezért is van nagy szükség a fejlődési lehetőségek megteremtésére (Radović, 2014)

Vajdaságban az utóbbi 5 évben lett nagy hangsúly fektetve a mezőgazdasági szaktanácsadásra és a mezőgazdaságban dolgozók segítésére. A mezőgazdaság, mint a vajdasági magyarság egyik legfontosabb bevételi forrása, folyamatosan változik a körülmények és a különböző befolyásoló tényezők hatására. Az új technológiák, trendek megjelenésével folyamatos képzésre van szüksége mindazoknak, akik ebben a gazdasági ágban keresik megélhetésüket. Bátran kijelenthetjük, hogy a vajdasági magyar népesség több mint 50%-a valamilyen módon kapcsolatban áll a mezőgazdasággal, vagy mint termelő, vagy mint feldolgozóiparban résztvevő, vagy mint beszállító iparban tevékenykedő (https://www.sepa.gov.rs/download/publikacije/Poljoprivreda_2016.pdf).

Hazai viszonylatban a 90-es évek és a háborús időszakot is beleszámítva nem volt ekkora hangsúly a mezőgazdaság fejlesztésén, mint most. A 2000-es évek után megalakultak az első szervezetek és gazdakörök, ezzel is segítséget nyújtva a mezőgazdaságban dolgozóknak. 2003-ban megindult a kistermelők állami jegyzékbe vétele. Ez alatt azt értjük, hogy minden családi gazdaságot bevezettek a kataszterbe és minden évben újra kellett regisztrálni magukat, illetve bejelenteni, hogy kívánnak termelni az adott parcellán. Ennél a lépésnél már szükség volt a segítségre, hiszen a termelők számára problémát jelentett a dokumentáció kitöltése és elkészítése. A pályázatok megjelenésével ezek a gondok fokozódtak, hiszen a mezőgazdaságban dolgozók képzettsége általában alacsony szinten van. Ebből kifolyólag kialakultak a civil szervezetek, az állam által támogatott szaktanácsadói szervezetek, kereskedelmi és

magán szaktanácsadói irodák, akik kisegítik a mezőgazdasági termelőket (Radović, 2014)

3.1. A szaktanácsadás szerepe a vidék – és falufejlesztésben

A falu és a vidékfejlesztésben a mezőgazdaság fejlesztésének sokkal szélesebb értelmezése nyilvánul meg, amelyek két megközelítésből vizsgálhatóak:

Ragaszkodva a mezőgazdaság fejlesztési fő feladatkeretéhez azzal, hogy ez direkt vagy indirekt értelemben hatással van a helyi társadalmi közösség szociális tőkeerejének és általában a helyi gazdaságnak a fejlődésére is (Tomić, 2004).

Eleve szélesebb értelmezésben megfogalmazva a vidékfejlesztési feladatokat, mint a szaktanácsadás feladatait, ami felölelheti:

- ✓ A tanácsadási programok olyan alakítását, amely célozza a helyi termelők társulását.
- ✓ A tevékenység diverzifikáció támogatását.
- ✓ A mezőgazdasági marketing fejlesztését.
- ✓ Helyi fejlesztési projektek kidolgozását, vagyis a projektírás alapos ismeretét.
- ✓ A kulturális identitás őrzésének felvállalását.
- ✓ Helyi jellegű rendezvények, kiállítások szervezését, támogatását.
- ✓ A vidéki vendéglátás fejlesztését.
- ✓ A környezetvédelem kérdéseit, hulladékgazdálkodást.
- ✓ Új technológiák meghonosítását

Olyan tanácsadás kialakítása, amely képes az ennyire sokrétű és összetett feladatokat vállalni, elsősorban is megfelelő programok megfogalmazását, magas szintű szervezettséget, a tanácsadók felkészítését feltételezi, de azon túl a vidéki emberek folyamatos továbbképzését, fejlesztését és alkalmazkodóképességének növelését. Az ilyen fejlesztésnek lehet olyan következménye is, hogy a szaktanácsadók „mindenes” szakemberekké válnak, akiknek fel kell vállalni nem mezőgazdasági jellegű problémák megoldását is. Ezt a gyakorlati jelenséget el kell fogadni pozitív értelemben valorizálható realitásként azért is, mert a falusi ember nem szeret sok külső személynek bizalmat szavazni. Példaként, megtörténhet, hogy egy szűkebb területre specializálódott szaktanácsadó véleményét nem fogadja el, de a bizalmába fogadott helyi

szaktanácsadótól azt is elfogadja, ha a specialisták ismereteit, ajánlatait közvetíti, vagy azt a tanácsadót oda vezeti a gazdaságba. Vajdaság illetékesei tisztán látják, hogy a mezőgazdaság és falu modernizációjának legfontosabb eszköze lehet a tanácsadás, mint a szakmai információk továbbítója és a továbbképzés letéteményese (Tomić, 2004)

Első prioritás: a kis és középvállalkozási szféra fejlesztése

- Mezőgazdasági komplexum, élelmiszeripar, élelmiszer-feldolgozóipar serkentése;
- A turizmus fejlesztése;

Második prioritás: a régió gazdasági fejlődését biztosító feltételek fejlesztése:

- Kommunikációs hálózatok felerősítése;
- Energia és vízellátás fejlesztése a régióban;
- Kutatás és fejlesztés, ügyviteli kommunikáció és fejlesztés;
- Külföldi beruházások feltételeinek biztosítása;

Harmadik prioritás: A régió humánerőforrás minőségének és alkalmazásának fejlesztése;

- Szaktanfolyamok, tréningek, modern technológiára vonatkozó képzések, különös tekintettel az információs technológiára;
- A munkaerőpiac elérhetőségének biztosítása különösen a veszélyeztetett csoportok számára(<https://www.nak.hu/kiadvanyok/kiadvanyok/3191-kisokos-a-mezogazdasagi-es->).

Vajdaságban kifejlesztettek több olyan mechanizmust, amelyek elősegítik és meggyorsítják Vajdaságnak, mint régiónak a bekapcsolódását az európai környezetbe (Kovács, 2012). Ezek a mechanizmusok:

- ✓ Pénzügyi mechanizmusok
- ✓ Fejlesztési alap (alapítva 2002-ben);
- ✓ Garanciális alap;
- ✓ A mezőgazdaságot fejlesztő alap (alapítva 2002-ben).
- ✓ A fejlesztési programok megvalósulását támogató intézmények létrehozása
- ✓ VIP –Külföldi beruházásokat vonzó alap;
- ✓ Vojvodina CESS –Stratégiai-gazdasági kutatóközpont (Kovács, 2012)

Szerbia nagymértékben centralizált állam, amit a felduzzasztott minisztérium is mutat, másik oldalról nincs meg a területi végrehajtószervekrendszere, amely közvetlen hatással bírnak a mezőgazdaság szervezésében és befolyásolásában. Szerbia mezőgazdasági, erdészeti és vízügyi minisztériuma áll a végrehajtó hierarchia csúcán. Vajdaság tekintetében az Autonóm tartomány hatáskörébe tartozik a mezőgazdaság, falufejlesztés, víz-és erdőgazdálkodás, vadászat és halászat ágazata (Tomić, 2004)

3.2. A vajdasági agráregyesületek szövetsége

A vajdasági agráregyesületek közössége az elmúlt években nagy sikereknek örvendezhetett. Köszönve annak, hogy a Vajdaságban megfelelő az együttműködés a politikai érdekvédelmi szervezet és a szakmai szervezetek között. Hazánkban a falugazdász – hálózat érdeme az, hogy lehetővé vált, hogy a magyar gazdák is tudnak kitől segítségek kérni, illetve a problémáikkal van kihez folyamodniuk. A Vajdaságban több mint negyven településen működik a falugazdász – hálózat. E hálózatnak nemrégiben újabb kihívásokkal kellett megküzdenie, ugyanis bevezették az e-Agrárt, vagyis az elektronikus mezőgazdasági nyilvántartást, és ezen kell a termelők számára lehíni a támogatásokat és a pályázatokat. Mindemelett létrehoztak egy online kurzus – és adattárolási felületet is, amelyet át a falugazdászokat folyamatosan tájékoztatni tudják a legfrissebb rendeletekről és változásokról. Ugyanakkor az online felület lehetővé tette, hogy a falugazdászok felkészültségét tudják ellenőrizni, valamint a legfontosabb pályázatokat és rendeleteket is e felületen tárolják. Ezen kívül a falugazdászok a termelőkkel való kapcsolattartás mellett részt vettek a vajdasági agráregyesületek szövetsége és a gazdaszervezetek által kezdeményezett különféle aktivitások, rendezvények és programok megvalósításában is (<https://adoc.pub/mezgazdasag-fejleszt-es-operativ-program.html>).

A vajdasági agráregyesületek szövetsége az elmúlt években részt vett a „Magyarok kenyere,, programban, amely során gabonát gyűjtöttek be, majd az adományt felajánlották a rászorulóknak részére (<https://www.vgazda.com/> , 2024. 04. 10).

Jövőre nézve számos tervezett projekt vár megvalósításra, többek között egy talajlaboratórium, ezen kívül a felsőoktatásban részt vevő legjobb tanulók ösztöndíjazása, akik az agrárium területén végzik a tanulmányaikat.

4. A SZAKTANÁCSADÁS FUNKCIÓJA ÉS MUNKÁJA A MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐ SZÁMÁRA

Munkája kiegészíti azoknak a szervezeteknek és személyeknek tevékenységi körét is, amelyek befolyásolhatják a területfejlődését, továbbá a tanácsadó kiegészíti a kommunikációs rendszert, kipótolva annak hiányait is. Tevékenysége során nem csak az információs réseket kell kitöltenie, hanem segítenie kell a kommunikációs csatornák működését a vállalkozók, illetve a vállalkozók és más kategóriák (intézmények, szervezetek) között (Kovács, 2012).

Ideális körülmények között a helyi szaktanácsadó egy személyben tanár, szervező, vezető és innovátor. Megismerteti ügyfeleit az új kutatási eredményekkel és technológiákkal, valamint a technológia helyi viszonyokhoz és feltételekhez való adaptálásával. Célja az ügyfelek segítése a megismeréstől az alkalmazási folyamaton keresztül addig a pontig, amíg elegendő ismerettel, gyakorlattal és valószínűleg megváltozott hozzáállással tudnak dönteni az új módszer értékéről (Birkás, 2007).

A tanácsadó azért fáradozik, hogy a vállalkozói tevékenységekbe olyan újításokat vigyen, amelyekkel azok növelhetik a termelékenységet, a jövedelmezőséget, és javíthatják életszínvonalukat. A mezőgazdasági szaktanácsadó az összekötő kapocs a mezőgazdasági ismereti és információs rendszerhez tartozó szervezetek, valamint a vállalkozók között. A szaktanácsadónak azon a földrajzi területen kell élnie, ahol tanácsadói tevékenységét végzi. Ez a gyakorlat leszűrhető a szaktanácsadásban érdekelt személyek körét, de fontos ahhoz, hogy a klientúra elfogadja a tanácsadót (Birkás, 2007).

A tanácsadó olyan szakember, aki tudja, hogyan kell együttműködni ügyfelével, segítve azonosítani és megoldani annak problémáit. Tudja, hogy ügyfelei különbözőek, ezért különböző módszereket használ a kliensek problémáinak meghatározásához és ezek okainak elemzéséhez, a változtatások szükségességének felismeréséhez, a megoldási változatok közül választáshoz, a változások pszichológiai gátjainak legyőzéséhez és a döntések helyes megvalósításához. A tanácsadó független és tárgyilagos személy. Vállalnia kell, hogy ügyfelének megmondja az igazságot, nem törődve a személyét vagy cégét sújtó esetleges kellemetlen következményekkel. Függetlennek kell lennie magától az ügyféltől is, továbbá minden olyan felügyeleti

hatóságtól, szervezettől és személyektől, amelyeket/akiket valamilyen érdek fűz az ügyfélhez, illetve annak szervezetéhez. A tanácsadó elkötelezettje az etikus viselkedésnek. Az ügyfél és a tanácsadó közötti viszony mindenképp a bizalmon alapszik. A kliensnek éreznie kell azt, hogy a tanácsadó abszolút becsületes vele szemben és magatartásának vezérelve az ügyfél érdekeinek maradéktalan szolgálata (Tompai, 1988).

A tanácsadót a következő tulajdonságok jellemzik a leginkább:

- ✓ a szakmai hozzáértés,
- ✓ a tanácsadói készség,
- ✓ a függetlenség
- ✓ a professzionális magatartás

A mezőgazdasági szaktanácsadás alapvető célja, a mezőgazdasági termelés és az élelmiszerellátás hatékonyságának a biztosítása, a gazdálkodók tevékenységének, megélhetésének segítése. Ugyanakkor, különösen a technológia fejlődésével, az agrártevékenységek bővülésével, a piacok globalizálódásával, a mezőgazdasághoz kapcsolódó társadalmi igények hangsúlyozódásával, egyre sokrétűbb és egyben egyre specializáltabb feladatok ellátását foglalja magába (Kovács, 2012).

Falusiként nyugodtan megállapíthatom, hogy a falusi ember nem szeret sokaknak bizalmat szavazni. Nem szabad elfelejteni, hogy a szaktanácsadói munka elsősorban a bizalmon alapszik. Tudni kell, hogy a falusi ember bizalmatlan, különösen ha valami újról van szó. Nem igazán nyitottak, nehezen tudnak elfogadni bármilyen jellegű változást (Birkás, 2017).

5. MEZŐGAZDASÁGI TANÁCSADÓ ÉS SZAKÉRTŐI SZOLGÁLTATÁS SZERBIÁBAN

A mezőgazdasági szaktanácsadó tevékenysége a mezőgazdasági termelők általános ismereteinek és tájékozottságának növelése, a versenyképesség növelése és a mezőgazdasági termelés korszerűsítése, a termelés jövedelmezőségének és termékminőségének növelése, az egészséges élelmiszer-termelés megismertetése, a mezőgazdasági termelők érdekképviselőiteinek ösztönzése, természeti erőforrások, a környezet védelme, valamint az életkörülmények és a vidéki életkultúra javítása, és mindezek által a vidékfejlesztés (Mičić, 2014)

A szolgáltatásaik a következők:

- ✓ szakmai segítségnyújtás a tudományos eredmények és új technológiák alkalmazásában
- ✓ szakmai tanácsadás és szolgáltatás nyújtása, gyakorlati ismeretek és készségek átadása a termelés technológiai és műszaki fejlesztéséhez
- ✓ a mezőgazdasági termelők megismertetése a helyes mezőgazdasági gyakorlattal
- ✓ bemutató kísérletek végzése a mezőgazdaság különböző területein
- ✓ mezőgazdasági termelők képzése a családi gazdaságok vezetésére, és a könyvelési nyilvántartásra
- ✓ támogatás a vidékfejlesztés megerősítéséhez
- ✓ növényvédelmi tanácsadás az előrejelző és jelentéstevő szolgálat adatai alapján
- ✓ az érdekszövetségek és a vállalkozói szellem ösztönzése a mezőgazdaságban
- ✓ tanácsadás és javaslattétel a gazdasági tevékenység bővítésére, mint kiegészítő tevékenységre a gazdaságban
- ✓ szaktanácsok adása az állattenyésztés területén
- ✓ szaktanácsok és ajánlások racionális földhasználathoz
- ✓ tanácsadói segítségnyújtás a gazdálkodókat érdeklő egyéb területeken (Afini, 2005).

Jelenleg Szerbia területén 34 szaktanácsadói állomás található. Többek között szerepel Nis, Vályevó, Koszovszka Mitrovica, Vranje, Králeyvó, Jagodina, Belgrád,

Kragujevac, Krusevac, Leskovac, Uzsice, Negotin, Novi Pazár, Csácsák, Piro, Szabadka, Újvidék, Pancsova, Zenta, Zombor, Topolya, Versec és Kikinda.

Gazdaszervezetek által szervezett szaktanácsadás – olyan szervezetről beszélünk, amely tárgyal a kormánnyal és más hivatalokkal a gazdálkodás számukra is elfogadható feltételeiről, az állami támogatás rendszeréről. Ez a fajta szaktanácsadás egyre nagyobb szerepet kap a gazdák körében, hiszen ők határozzák meg a saját igényeiket, ők kezdeményezik a szaktanácsadói tervek kidolgozását és értékelik a szaktanácsadói munka eredményességét. Ennek a szaktanácsadói formának vannak negatív tapasztalatai is, amelyek a következők lennének (Lukács-Gergely, 2011):

- ✓ csak egy erős szervezetet képes fenntartani és működtetni
- ✓ a szaktanácsadás csak egy fejlett mezőgazdasági ismereti és információs rendszer esetén valósulhat meg.
- ✓ a gazdák gyakorlati jellegű igényeik miatt, kevésbé ösztönzik a felsőszintű oktatás fejlesztését (Kerek-Marselek, 2011).

A vajdasági falugazdász – hálózatot jelenleg 18 község 21 falugazdásza segíti a termelők mindennapi munkáját és annak fejlődését.

A falugazdász feladatai:

- ✓ információ nyújtás a termelési és értékesítési folyamatokban a termelők felé,
- ✓ segítség a különböző nyomtatványok és űrlapok kitöltésében a támogatások igénylésekor,
- ✓ pályázatok írása a termelők részére,
- ✓ a gazdák szakmai képzésének és termékbemutatók szervezése

A falugazdász céljai:

- ✓ A vidékfejlesztési – falugazdász hálózat további működtetése.
- ✓ Gazdaképzések és előadások szervezése, a gazdák információval való ellátása.
- ✓ A gazdák szövetkezetekbe társításának jogi és gazdasági előfeltételeinek a megteremtése, az alapanyag beszerzése és termékértékesítés egységesítése.

- ✓ Lehetőséget teremteni a kisebb csomagoló és feldolgozó üzemek felépítésére és üzemeltetésére, segíteni a helyi termék forgalmának kialakításában és piacra juttatásában.
- ✓ „Új típusú” szövetkezetek kialakítása.
- ✓ Logisztikai és pénzügyi támogatás nyújtása a tagszervezeteknek.
- ✓ Kapcsolattartás más külföldi és hazai gazdaszervezetekkel.
- ✓ Honlap működtetése, pályázatok, hitelek, előadások és rendezvények meghirdetése, rendeletek, előírások közzététele (Mičić, 2014).

Vajdaság területén ki szeretném hangsúlyozni a zentai Gazdakört és annak munkásságát. 1882-ben alakult az első gazdakör Zentán, majd 1992-ben újra alapították. (<https://www.aki.gov.hu/product/a-mezogazdasagi-tanacsadas-intezmenyi-feltetelei-es-mukodesi-tapasztalatai>). Púrha László volt a fő mozgatója, szervezője a mozgalom beindításának. Mobilizálta a gazdálkodókat és meggyőzte őket az összefogás fontosságáról, a gazdakörök szerepéről. Abban az időben, amikor a gazdakörök működtek, megtiszteltetés volt gazdaköri tagnak lenni. Manapság a gazdaköröknek széleskörű tevékenységet kell kifejteni, foglalkoznunk kell a gazdálkodók oktatásával és nevelésével, az agrárszféra fejlesztésével, fellendítésével, az érdekvédelemmel. Ezeket a tevékenységeket fokozatosan tudjuk kifejleszteni. Együttműködést folytat a MAGOSSZAL. Működtetésük óta rendszerességgel megtartják az előadásokat, amelyen információt nyújtanak a gazdák számára, minden változásról ami a mezőgazdaságban történik. Különböző makrokisérleteket folytatnak haszonnövényeken. A legfontosabb célkitűzés a gazdakör számára a termelők segítése és a kellő információ ellátása (Društvo za zaštitu bilja Srbiju, 2020).

5.1. A szerbiai ifjúsági mezőgazdasági szövetkezet

A szerbiai ifjúsági mezőgazdasági szövetkezet célja, hogy felgyorsítsa egy fiatal és innovatív mezőgazdasági ágazat fejlődését Szerbiában, a munka és életkörülmények megteremtésében mindazok számára, akik mezőgazdasági termelést szeretnének folytatni. Továbbá fontos kihangsúlyozni a fiatalok visszatérését a vidékre, az oktatást, a jövedelmező termelés kialakítását, az új technológiák alkalmazását és a gyorsabb gazdasági fejlődést, amelyek együttesen a nemzeti fenntarthatóságot jelentik Szerbia számára. Segítséget nyújt új és jobb munka valamint életkörülmények megteremtésében mindazok számára, akik mezőgazdasági termeléssel szeretnének foglalkozni (Vasiljević, 2014).

5.2. Kereskedelmi célú szaktanácsadás

A kereskedelmi célú szaktanácsadáshoz tartozó módszereket azok a vállalkozások alkalmazzák, amelyek a minőségi termékek beszerzését célozzák meg, illetve az általuk gyártott termékek értékesítését szeretnék ösztönözni szaktanácsadás biztosításával. Ennek megfelelően kétféle módszere, a termékre és az ellátásra alapozott szaktanácsadás különböztethető meg. A termékre összpontosító kereskedelmi szaktanácsadás általában monopolizált helyzetet szeretne kialakítani. Például Szerbiában a cukorrépa termelése vállalkozók teljes egészében magán- vagy szövetkezeti cukorgyáraktól függenek a vetőmag beszerzése és a termék eladás szempontjából. Következtetésként leszűrhető, hogy az alapanyag ellátás fontos szerepet játszik a termelékenyebb gazdálkodási rendszerek kialakításában és fenntartásában. A megtermelt alapanyagok, előállított fajták stb. megismertetése és helyes használatuk érdekében hasonló tanácsadási módszereket és technikákat alkalmaznak a gyártók, mint az állami szaktanácsadási rendszerek (Radivojevic, 2014). Az állami szektor általában a vállalkozók egészét kívánja támogatni, addig a privát szektor a fizetőképesebb közepes- és nagyméretű gazdaságok tulajdonosait célozza meg. Az alapanyag- és eszközellátáshoz kapcsolódó szaktanácsadás sikere az eladott termékek és szolgáltatások mennyiségével mérhető. Itt megemlíteném a következő cégeket, akik

folyamatosan informálják a termelőket, mint pl. az új vegyszerek használatáról Agrosava, Galenika, Singenta, Bayer. Vetőmagok és újfajta hibridek bemutatása Kws, ZP-Zemun Polje, Ns seme. Új technológiák és trendek bemutatása a Kite, Agromehanika, Agropanonka (Tomić, 2004).

5.3. Magán szaktanácsadás

Ezek a szaktanácsadók általában felső szinten képzett specialisták, és sok esetben előzőleg az állami szaktanácsadó hálózat alkalmazásában álltak. A privát tanácsadók azokkal a vállalkozókkal állnak kapcsolatban, akik hajlandók és képesek is megfizetni a kért – általában elég magas – díjtételeket. A tanácsadó – a gazdával kötött szerződés alapján – rendszeresen látogatja a gazdaságot, amelynek során átadja gyakorlati és főleg elméleti ismereteit. Szerbia területén egyre több termelőnek van szüksége valamilyen formában szaktanácsadóra, amióta több pályázat jelenik meg, mint országos szinten mint Eu forrásokból, a termelők igénylik a segítséget. IPARD pályázatokat hangsúlyoznám ki, hiszen ezek nagyléptű beruházások, és amióta Szerbiában meghírdették ezt a falyta beruházást, a termelők igénybe veszik a magán szaktanácsadást is. Különböző ügynökségek nyíltak meg azzal a céllal, hogy pályázat írásban és a dokumentáció kitöltésében segítsék a termelőket. Ide sorolnám és megemlíteném az Ipard Sistem D.O.O.-t (Tomić, 2004).

5.4. A Szerbiai szaktanácsadás jelenlegi bemutatása és annak elemzése

Elemezve a jelenlegi helyzetet Szerbiában, bátran kijelenthetjük, hogy érezhető a változás és a pozitív fejlődés a mezőgazdasági szaktanácsadás területén. A mezőgazdaság, mint a vajdasági magyarság egyik legfontosabb bevételi forrása, folyamatosan változik. Az új technológiák, trendek megjelenésével folyamatos képzésre van szüksége mindazoknak, akik ebben a gazdasági ágban keresik megélhetésüket. A szaktanácsadás állami és civil szintje területi és időbeli párhuzamosságok mellett nem működik elég gazdaságosan és hatékonyan. Szükség lenne rá, hogy az állami rendszert, illetve az államilag támogatott civil rendszert valamilyen módon integrálják, vagy csak a párhuzamosságot szüntessék meg, a hatékonyabb működés érdekében. A magyarság által lakott területeken mindenképp szükséges a civil szaktanácsadás, mert sok esetben az állami rendszer alkalmazottai nem értik a környezet nyelvét, így a kommunikáció is nehézkes (Kovács, 2005). A civil szervezetek az adott települést jól ismerő saját emberek segítségével sokkal hatékonyabban tudják végezni a szaktanácsadási tevékenységet, mivel a gazdák nagyobb bizalommal fordulnak hozzájuk. Mivel mindennapi szinten kommunikálok a helyi termelőkkel kijelenthetem, hogy sokan nem mernek pályázni és nem tudnak lépést tartani a jelenlegi változásokkal, hiszen a szerb nyelv használata miatt feszélyezettséget éreznek, nem rendelkeznek megfelelő önbizalommal, hogy belekezdjenek bármilyen ügyintézésbe, papirológia kitöltésébe és a pályázatok megírásába. A fiatalabb és az idősebb generációt megfigyelve, az idősebb generáció nagyobb igényt tart a szaktanácsadó segítségére, hiszen a hivatalos ügyek intézése mellett gondot jelent számukra az internet használata is, ezért még inkább elzárkóznak minden újtól (Tomić, 2004).

Általában a következő problémákkal fordulnak szaktanácsadókhoz a termelők:

- ✓ pályázati dokumentáció kitöltése és annak összegyűjtése az állami hivatalokban
- ✓ a jelenlevő már megnyert pályázatok éves fentartásának megírásával és kitöltésével
- ✓ az éves vetésszerkezet változásainak nyilvántartása az állami kincstárban
- ✓ informálódás új pályázatokról
- ✓ információ új vetőmagokról, hibridekről

- ✓ tudás és tapasztalat átadás
- ✓ az internet használata és annak megfelelő kezelése, főleg az idősebb generációk számára
- ✓ az információk átadása megfelelő időben
- ✓ hivatali ügyek intézése (Pupos – Takácsné György, 2008).

Érezhető, hogy a fejlődés segítséget biztosít mind az idősebb mind a fiatal generációk számára egyaránt, segítve így mindennapi munkájukat a termelés területén. A változások érezhetőek minden területen, ami a mezőgazdaságot illeti (Trbić, 2012).

6. A KUTATÁS

6.1. A kutatás célja és problémája

A mezőgazdasági szaktanácsadás legfontosabb célja a mezőgazdasági termelés és az élelmiszer ellátás, valamint a mezőgazdaságban dolgozók megélhetésének biztosítása. Munkámban elemezni szeretném a mezőgazdaságban dolgozók, azaz a családi gazdaságok és a szaktanácsadók közötti kapcsolatot. A mezőgazdaságban dolgozók fő célja a jövedelem biztosítása, ezért vizsgálni szeretném a termelő és a szaktanácsadó közötti munkát. Célcsoportos felmérést szeretnék készíteni a helyi gazdák között, hogy elsősorban melyik a legelterjedtebb szaktanácsadói módszer, illetve melyik iránt vannak a legnagyobb bizalommal és érdeklődéssel. Továbbá érdekelne, hogy mennyire informáltak a termelők a szaktanácsadás munkájáról, illetve, hogy mennyire veszik azt igénybe. Kellőképpen informáltak –e az aktuális pályázatokról, valamint, hogy igénybe veszik –e pályázáskor a szaktanácsadói segítséget. Mennyire okoz problémát számukra a szerb nyelv és az internet használata, s, hogy meg vannak –e elégedve a hazai szaktanácsadói munkálatokkal. Felmérésem a mezőgazdasági termelőket segíti majd, hiszen ez által egy tisztább képet kapunk arról, hogy melyik módszert támogatják leginkább, és milyen véleményekkel vannak róla, esetleg milyen változásokat szeretnének látni a jövőben. Dolgozatomban ezekre a kérdésekre szeretnék választ kapni, majd a kapott válaszok alapján levonni a következtetéseket. A kutatást a vajdasági Agráregyesületek által szeretném elkészíteni, mivel oda járok gyakorlatra, így kézenfekvőbb megvalósítani.

6.2. A kutatás módszertani kerete – a kutatás fajtái

- ✓ Operatív vagy alkalmazott kutatásról van szó, amely a vidékfejlesztés módszertanára vonatkozik
- ✓ Transzferzális a kutatás, mivel a jelenségeket és a különböző nézőpontjait egy azon időben tanulmányoztam
- ✓ Jelen idejű kutatás

6.3. A kutatás módszerei

- ✓ Leíró módszer: Magába foglalja nem csak a leírást, adatgyűjtést és feldolgozást, hanem azok összehasonlítását, értékelését és bemutatását is.

6.4. A kutatás fő kérdései

Az elvégzendő kutatásomban a következő kérdésekre szeretnék rávilágítani:

- ✓ általában mi az, ami miatt szaktanácsadóhoz fordulnak a termelők
- ✓ -mi jelent számukra nehézséget, és hol akadnak el
- ✓ -a termelés vagy inkább a dokumentációk és pályázatok írása jelentenek problémát
- ✓ -a szaktanácsadás által kellő mértékben vannak-e informálva a technológiai változásokról
- ✓ a fiatalabb vagy az idősebb termelőknek van nagyobb szüksége tanácsadásra
- ✓ milyen kapcsolatban állnak a termelők a szaktanácsadókkal
- ✓ hogyan kezelik a technológiai fejlődést

6.5. A kutatás eszköze – az adatfeldolgozás ismertetése

A kutatást kérdőíves módszerrel valósítottam meg, mivel ez által kézzelfogható információkhoz jutottam. A kérdőív minden termelő esetében ugyanazokat a kérdéseket tartalmazza. Anonim, ezzel hozzájárultam ahhoz, hogy őszinte válaszokat kaphassak. A kérdőívet online töltöttem ki. A facebookon tettem közzé, mezőgazdasági csoportokban, s megkértem az embereket, hogy töltsék ki, mivel a kitöltésükkel hozzájárulnak a diplomamunkám elkészítéséhez. A kérdőívem egy hétig volt elérhető az interneten. Főleg olyan kérdéseket tettem fel, amelyek által fény derült a mezőgazdasági termelők mindennapi munkavégzésében előforduló problémákra. A kérdőíves kutatás írásos formában elkészített, lényegretörő és általánosított felmérés, amely alapján jól irányított kérdésekkel rövid időn belül nagy mennyiségű információk birtokába jutottam. A kérdőívezést az excel táblázatszerkesztő programban végeztem el, ott dolgoztam fel az adatokat grafikonok segítségével. A kérdőívben 22 kérdés szerepel. A kérdőívet 30 mezőgazdasági termelő töltötte ki.

Kérdőívesvizsgálat:

- ✓ Célcsoport a mezőgazdasági termelők
- ✓ Mezőgazdaságban megjelenő nehézségeket szeretném vizsgálni
- ✓ Több válaszlehetőség a lekérdezés során
- ✓ Általános kérdések a kitöltők nemére, korára, lakhelyére vonatkozóan
- ✓ A kutatásom tárgyára vonatkozó kérdések

A kérdőívben a következő kérdéstípusok szerepelnek:

- ✓ Zárt típus: minden lehetséges válaszalternatívát előre megadtam
- ✓ Nyílt típus: nincs lehetséges válasz megadva, a kérdezett maga fogalmazza meg a választ.
- ✓ Kombinált típus: az előző két típus kombinációja

6.6. A kutatás hipotézise

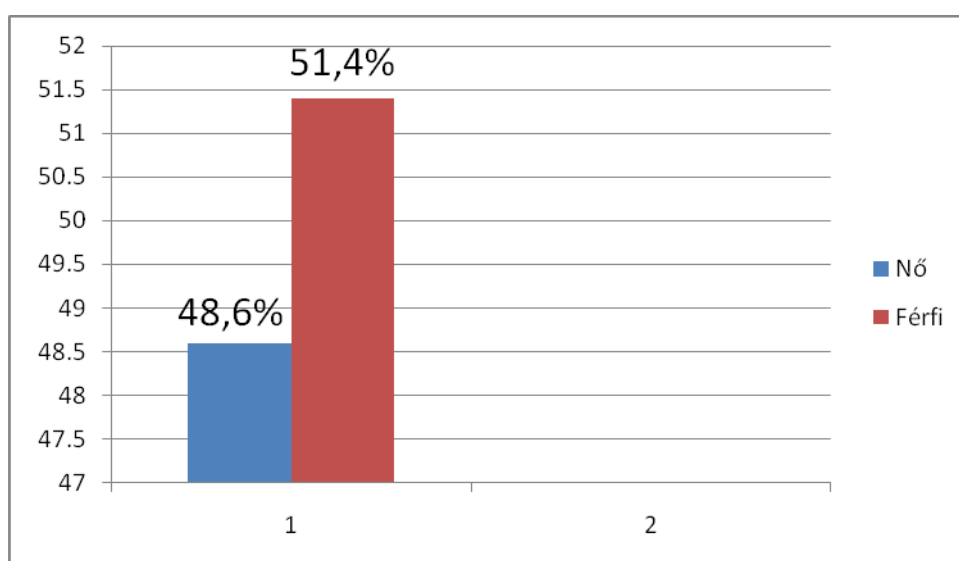
- ✓ A mezőgazdasági termelők többsége azért fordul szaktanácsadóhoz, hogy információt szerezzenek az új pályázatokról, illetve a pályázati dokumentációk kitöltése érdekében kérik a segítséget
- ✓ A Vajdaságban többnyire a Prosperitati Alapítvány által kiírt pályázatoknál van a legtöbb igény szaktanácsadó segítségére, a dokumentáció beszerzése és annak kitöltése miatt
- ✓ Leginkább a gázolaj jövedéki adó visszaigénylése és a terület alapú támogatások igénylése során kérnek segítséget
- ✓ A mezőgazdasági tevékenység során legtöbbször a pályázatok megírása, és a dokumentációk kitöltése jelentenek problémát
- ✓ Gondot okoz még a szerb nyelv nem megfelelő szintű ismerete, valamint az internet használata is
- ✓ Az emberek többsége gyakran eljár mezőgazdasági szaktanácsadásra leginkább a kíváncsiság, a társalgás és a tudásbővítés ösztönzi őket erre.
- ✓ Az elmúlt években a gazdák többsége panaszkodik a nem megfelelő termésre, amely a szélsőséges időjárási viszonyoknak köszönhető

7. A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA

7.1. A kutatás eredményei

A kérdőívet kitöltő mezőgazdasági termelők 51 százaléka férfi, és 48 százaléka nő. (1-es számú grafikon).

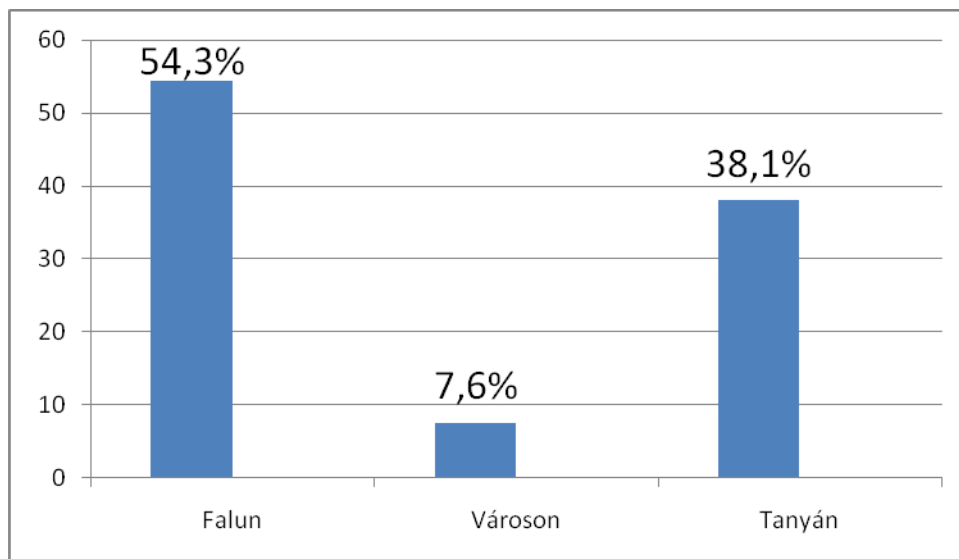
1.ábra: Nemek szerinti eloszlás
(forrás: saját szerkesztés)

A megkérdezett mezőgazdasági termelők több, mint fele falvakban él, 38 százalékuk tanyán, s mindössze 7 százalékuk él városban. Látható azonban, hogy nem nagy a különbség a falvakban és a tanyán élő termelők között, viszont a városra nem igen jellemző a mezőgazdasági tevékenység. (2-es számú grafikon).

2. Ábra: A mezőgazdasági termelők lakhelye

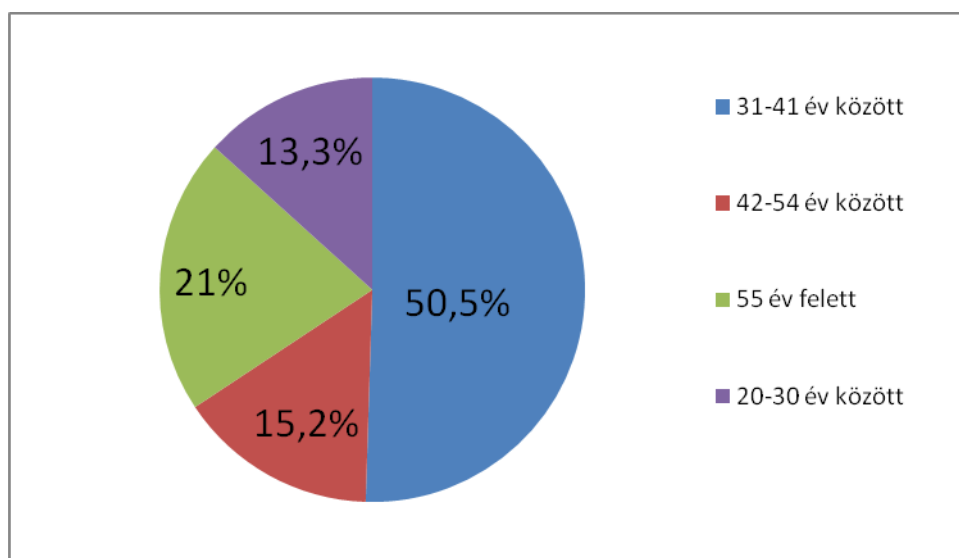
(forrás: saját szerkesztés)

A válaszadók fele 31 és 41 év között van, majd őket követik az 55 év feletti, majd a 42 és 54 év közöttiek, s legkevesebben vannak a fiatalok 20 és 30 év között. (3-as számú grafikon)

3. Ábra: A termelők életkor szerinti eloszlása

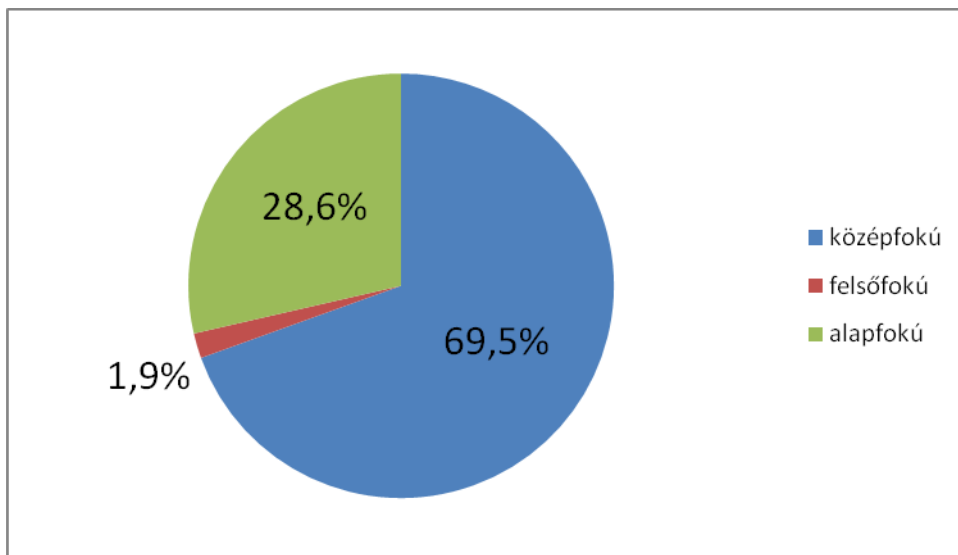
(forrás: saját szerkesztés)

Az eredményekből látszik, hogy a termelők többsége középfokú végzettséggel rendelkezik, s mindössze 1,9 százaléuk fejezett főiskolát vagy egyetemet. Általános iskolája 28 százaléuknak van. (4-es számú grafikon)

4. Ábra: Az iskolai végzettség!

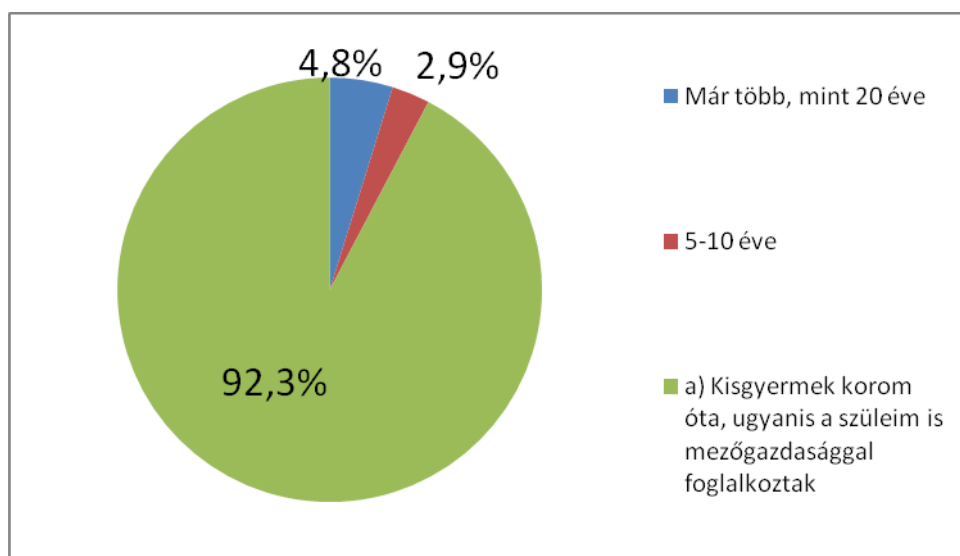
(forrás: saját szerkesztés)

A megkérdezettek 92 százaléka már kisgyermek kora óta részese valamilyen formában a mezőgazdasági tevékenységnek. A többi termelő is már több, mint 20 éve dolgozik a gazdaság eme ágazatával, s legkevesebb azok száma, akik csak 5-10 éve foglalkoznak vele. (5-ös számú grafikon)

5. Ábra: Mióta foglalkozik mezőgazdasági tevékenységgel?

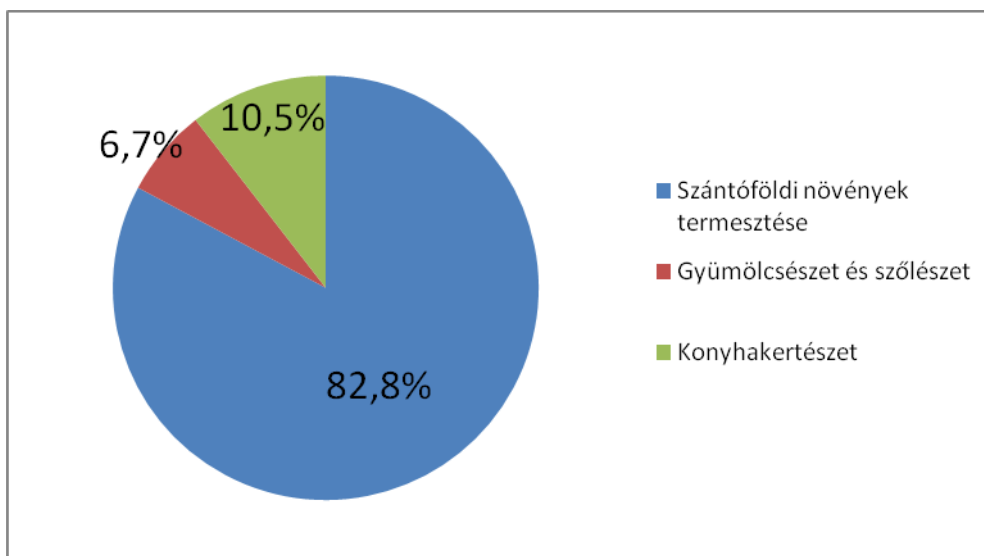
(forrás: saját szerkesztés)

A válaszadók több, mint fele szántóföldi növények (árpa, búza, zab, rozs, kukorica) termesztésével foglalkozik, mindössze 10 százalékuk végez konyhakerti növények termesztését, s a legkevesebben vannak azok, akik a gyümölcsészettel és a szőlészettel foglalkoznak. (6-os számú grafikon)

6. Ábra: A mezőgazdaságon belül milyen tevékenységi kört folytat?

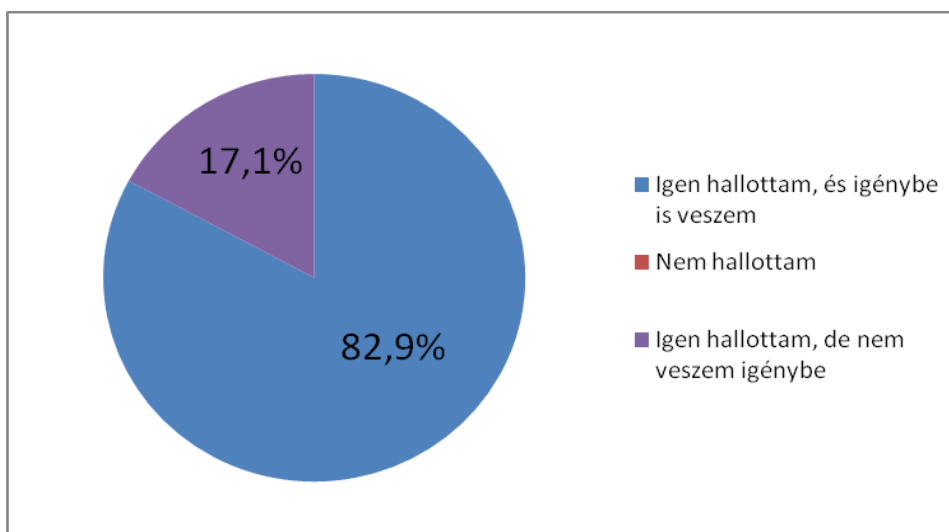
(forrás: saját szerkesztés)

A termelők 82 százaléka hallott már a mezőgazdasági szaktanácsadásról hazánkban, s igénybe is veszik a segítségüket. Mindössze 17 százalékuk nem él ezzel a lehetőséggel. Olyan válaszadó nem volt, aki nem hallott volna erről a fogalomról. (7-es számú grafikon)

7. Ábra: Hallottak –e már a mezőgazdasági szaktanácsadásról hazánkban?

(forrás: saját szerkesztés)

8. Ön szerint, mit foglal magában a mezőgazdasági szaktanácsadás?

(forrás: saját szerkesztés)

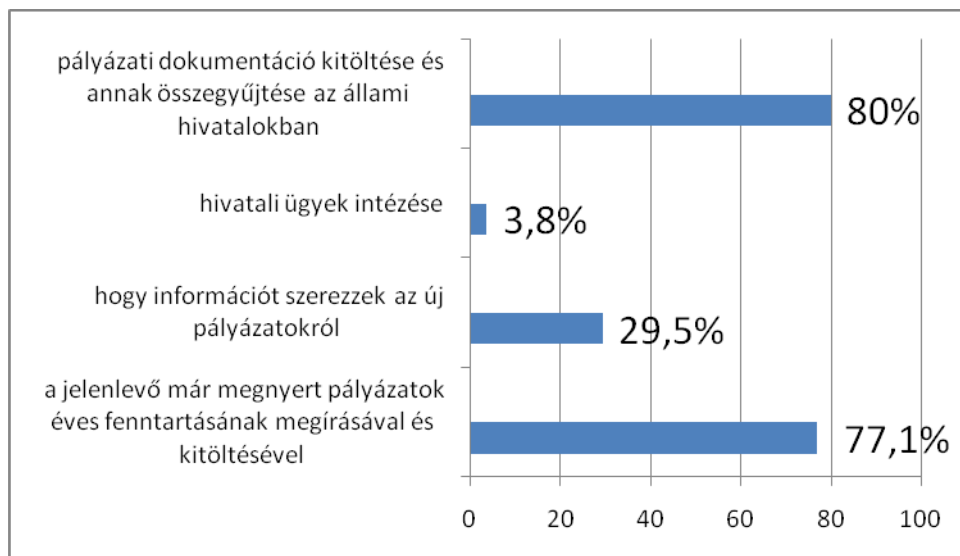
A megkérdezettek a következőket válaszolták a mezőgazdasági szaktanácsadással kapcsolatban:

- A mezőgazdasági szaktanácsadás a mezőgazdasággal kapcsolatos dolgokat foglalja magába
- Földművelést, hogy hogyan kell helyesen dolgozni a földeken
- Azt, hogy elmagyarázzák, hogy a pályázatok miért és mire jók, hogyan kell pályázni, illetve a megnyert pályázatokat hogyan kell éves szinten fenntartani
- Segítenek a papírokat kitölteni, például azoknak akik nem tudják megfelelően használni a számítógépeket
- A vetőmagokról adnak teljes körű tájékoztatást
- Szerintem ügyintézés, szaktanácsadás, falugondnok munka megszervezése tartozik a mezőgazdasági szaktanácsadó hatáskörébe

A válaszadók közül legtöbben a pályázati dokumentáció kitöltése és teljes körű intézése érdekében fordulnak szaktanácsadóhoz. Őket követik azok, akik a megnyert pályázatok éves fenntartásának megírása végett kérnek segítséget, majd az emberek 29 százaléka információt kíván begyűjteni az új pályázatokról, s 3 százalékuk a hivatali ügyek intézése céljából kér segítséget. Az egyéb válaszlehetőséggel nem éltek senki. (9-es számú grafikon)

9. Ábra: Általában Önök miért fordulnak szaktanácsadóhoz?

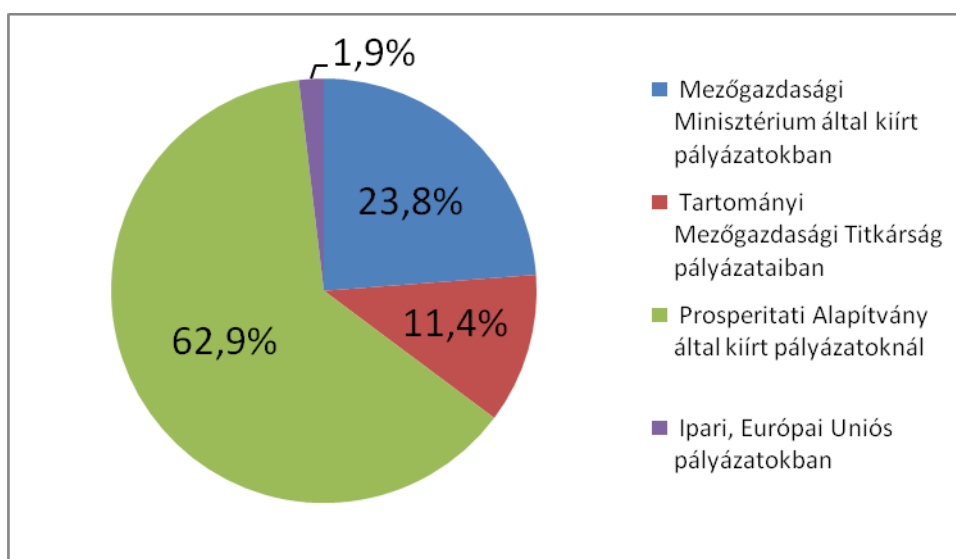
(forrás: saját szerkesztés)

Hazánkban a termelők leginkább a Prosperitási Alapítvány által kiírt pályázatoknál fordul segítségért, majd ezt követi a Mezőgazdasági Minisztérium pályázatait illetve a Tartományi Mezőgazdasági Titkárság pályázatait. Mindössze 1,9 százaléka kér segítséget az ipari, Európai Unió pályázatoknál. (10-es számú grafikon)

10. Ábra: Ön általában milyen pályázatoknál fordul segítségért?

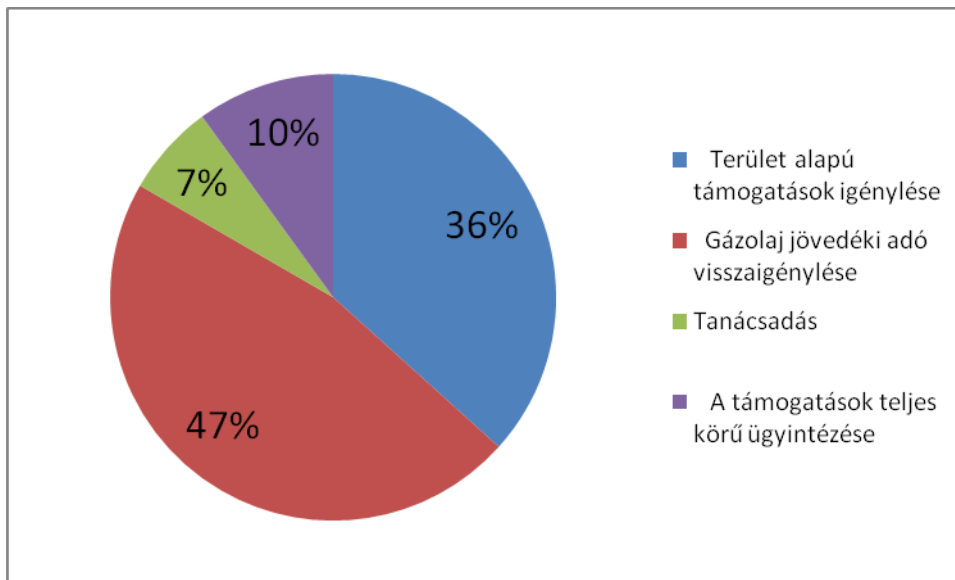
(forrás: saját szerkesztés)

Az eredményekből látható, hogy a termelők 47 százaléka a gázolaj jövedéki adó visszaigénylésénél kérnek segítséget. 36 százalékuk a terület alapú támogatások igénylésénél, 10 százalékuk igényli a segítséget a teljes körű ügyintézésnél, s mindössze 7 százalékuk kérnek tanácsadást. (11-es számú grafikon)

11. Ábra: Általában milyen jellegű ügyekben kér segítséget?

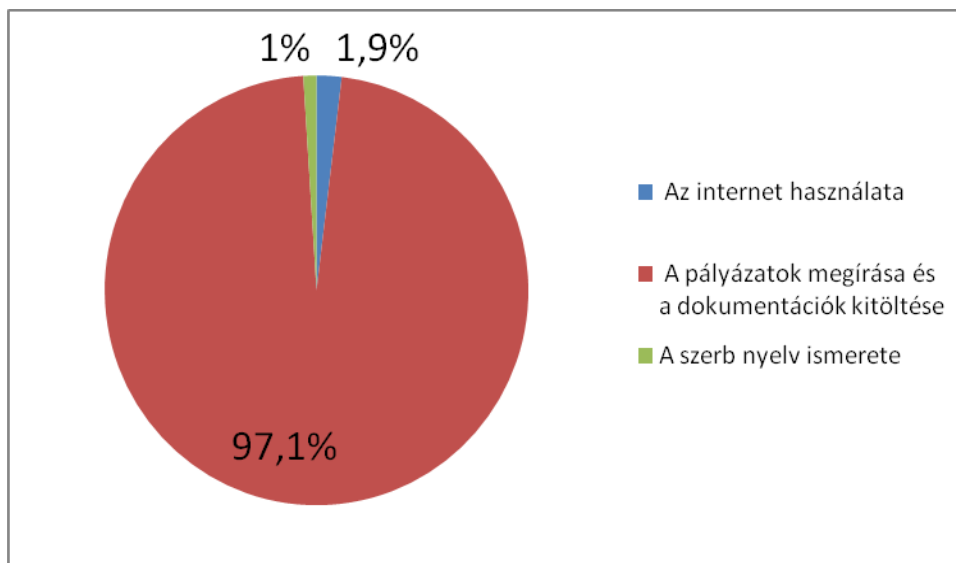
(forrás: saját szerkesztés)

A Vajdaságban a mezőgazdasági termelők számára a legnagyobb problémát a pályázatok megírása és a dokumentációk kitöltése jelenti, 97 százalékuk karikázta be ezt a válaszlehetőséget, majd 1.9 százalékuknál problémát jelent az internet használata, s mindössze 1 százalékuknál akadnak nyelvi jellegű gondok. (12-es számú grafikon)

12. Ábra: Mi jelent Önök számára problémát a mezőgazdaság tevékenysége során?

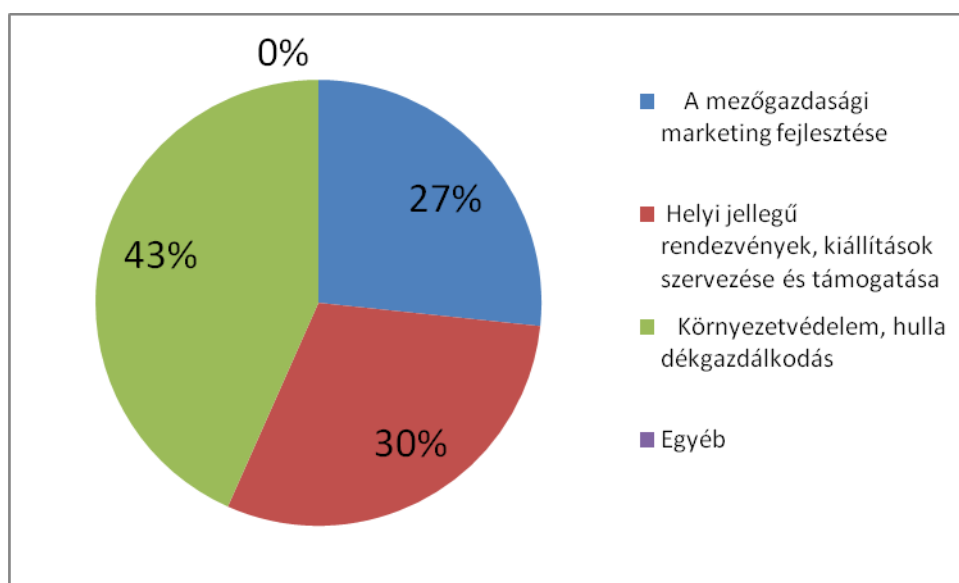
(forrás: saját szerkesztés)

A mezőgazdasági termelők 43 százaléka a környezetvédelmet és a hulladékgazdálkodást választotta. 30 százalékuk a helyi jellegű rendezvények, kiállítások szervezését és támogatását, míg 27 százalékuk a mezőgazdasági marketing fejlesztését. Az egyéb lehetőséget nem választotta senki. (13-as számú grafikon).

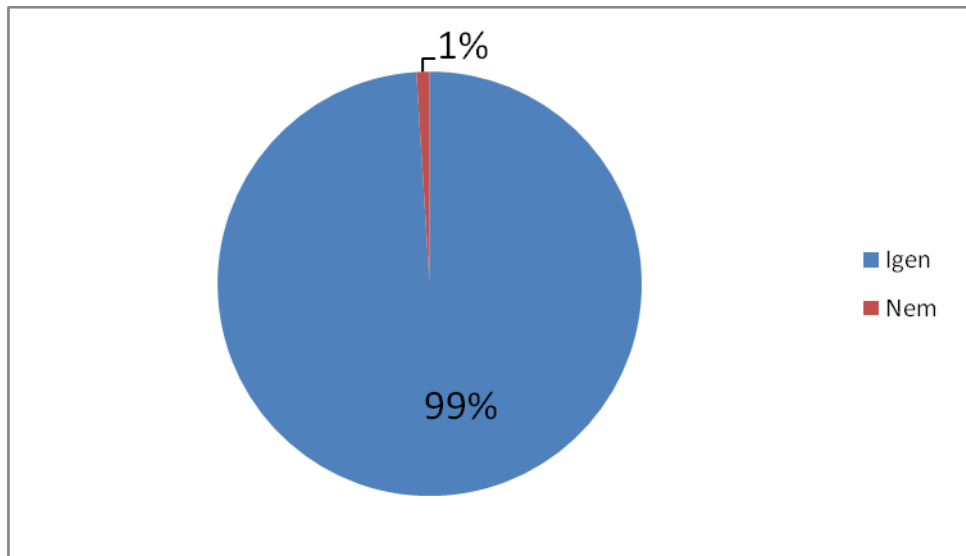
13. Ábra: Ön szerint mi a mezőgazdasági szaktanácsadás szerepe a falu – és vidékfejlesztés során?

(forrás: saját szerkesztés)

A termelők 99 százaléka válaszolt igennel, tehát kellően informálódnak az aktuális pályázatokról, és az új mezőgazdasági technológiákról. (14-es számú grafikon)

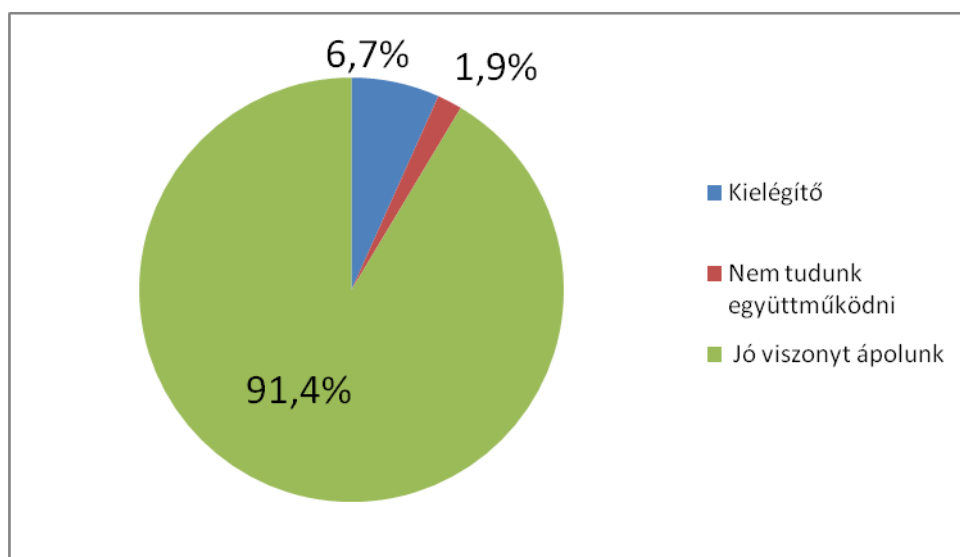
14. Ábra: Kellően vannak-e informálva az aktuális pályázatokról, új mezőgazdasági technológiákról?
(forrás: saját szerkesztés)

A gazdák 91 százaléka jó viszonyt ápol a szaktanácsadókkal, 6 százalékuk kielégítő, s mindössze 1.9 százaléka az embereknek nem tud együttműködni a szakszervezetekkel. (15-ös számú grafikon)

15. Ábra: Milyen az Önök viszonya a szaktanácsadókkal?

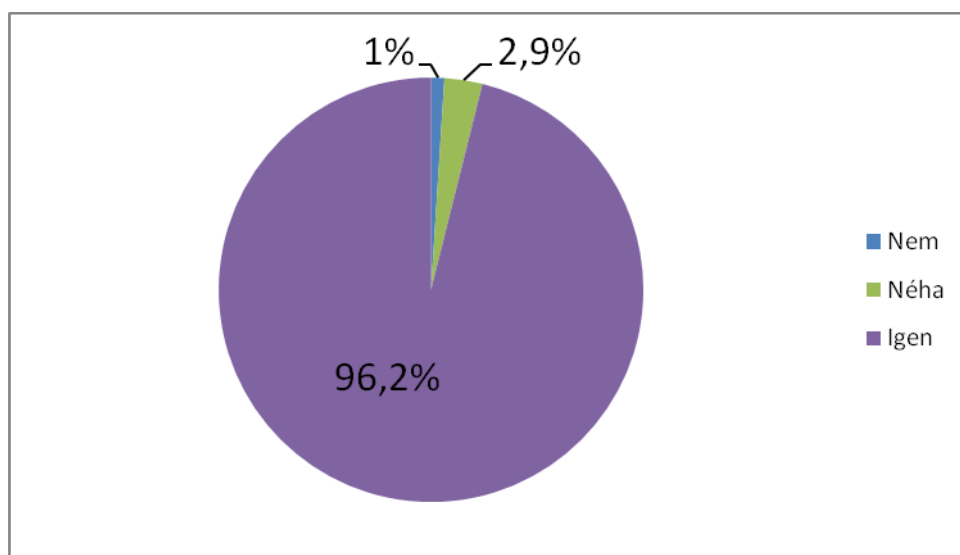
(forrás: saját szerkesztés)

Az emberek 96.2 százaléka követi az új technológiai fejlődéseket a mezőgazdaság terén, mindössze 3 százalék az, akik nem, vagy csak néha informálódnak. (16-os számú grafikon)

16. Ábra: Követik –e az új technológiai fejlődéseket, amely a mezőgazdaságot illeti?

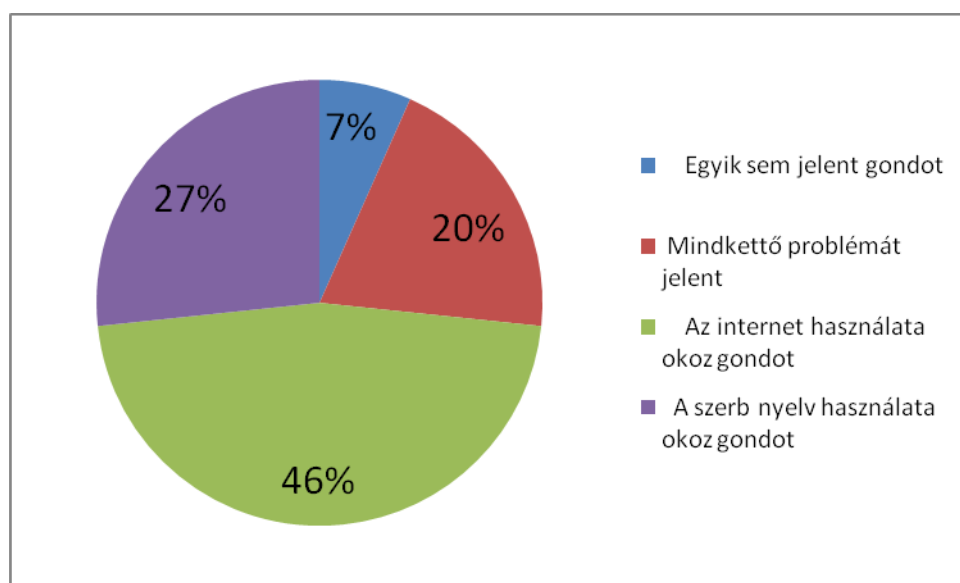
(forrás: saját szerkesztés)

Megfigyelhető, hogy az emberek legtöbb, azaz 46 százalékánál az internet használata okoz problémát, majd ezt követi 27 százalékkal a szerb nyelv használata. 20 százalékuk válaszolta azt, hogy mindkettő problémát jelent számukra, s csupán 7 százalék azok száma, akiknél egyik sem jelent gondot. (17-es számú grafikon)

17. Ábra: Mennyire okoz problémát Önöknél a szerb nyelv ismerete és az internet használata?

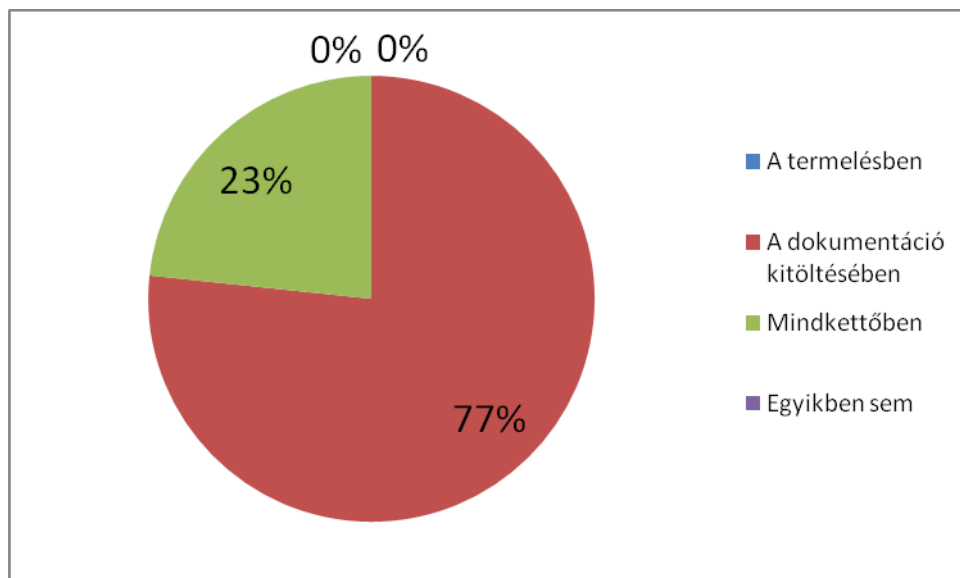
(forrás: saját szerkesztés)

Az eredményekből látható, hogy a gazdák leginkább a dokumentáció kitöltésében igénylik a szaktanácsadók segítségét. Ezt a válaszlehetőséget 77 százalékuk jelezte. 23 százalékuk, pedig a termelésben és a dokumentációk kitöltésében is igényelnek segítséget. (18-as számú grafikon)

18. Ábra: A termelésben vagy inkább a dokumentáció kitöltésében igénylik többnyire a szaktanácsadók segítségét?

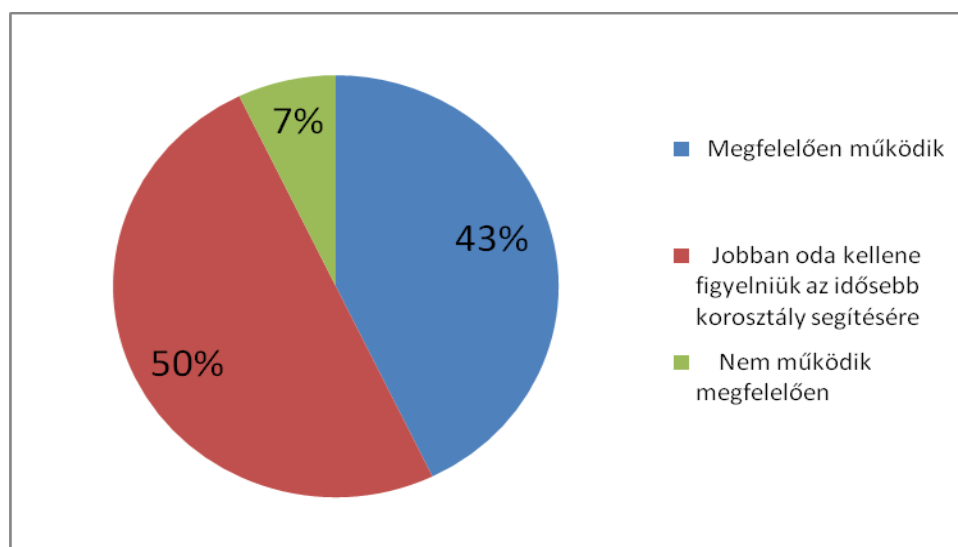
(forrás: saját szerkesztés)

A válaszadók fele szerint jobban oda kellene figyelni az idősebb korosztály segítésére a mezőgazdasági szaktanácsadóknak. 43 százalékuk szerint megfelelően működik, s csupán 7 százalékuk jelezte, hogy szerintük nem működik megfelelően. (19-es számú grafikon)

19. Ábra: Mi a véleménye a hazánkban működő mezőgazdasági szaktanácsadásról és annak szolgáltatásairól?

(forrás: saját szerkesztés)

20. Ön milyen javaslatokat tenne a mezőgazdasági szaktanácsadás fejlesztésére?

(forrás: saját szerkesztés)

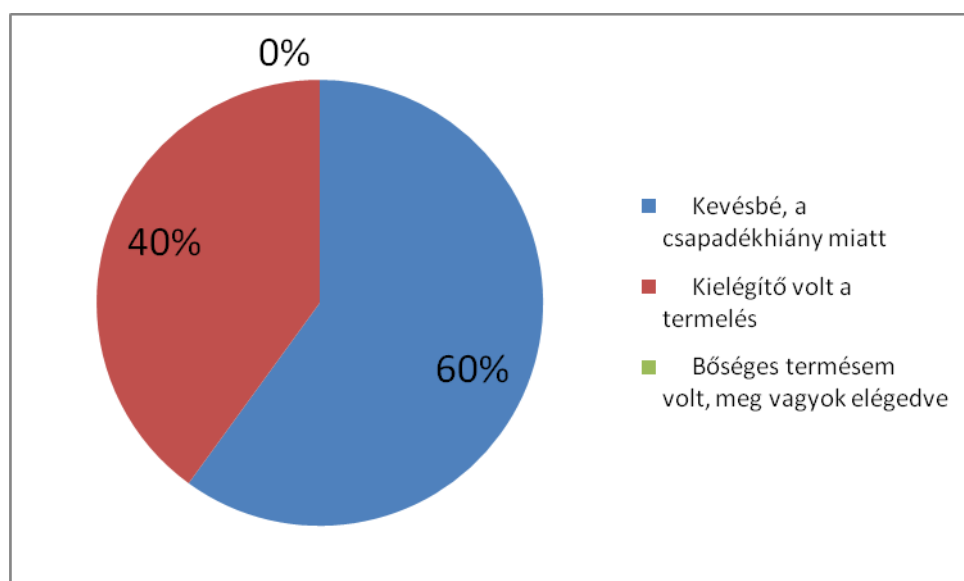
A válaszadók a következő javaslatokat tették a mezőgazdasági szaktanácsadás fejlesztésére:

- Kevesebb legyen a dokumentáció, ne kelljen annyi papírt beszerezni, amikor pályázni szeretnénk valamire
- A pályázati dokumentációkat legyen lehetőség magyar nyelven kitölteni, ugyanis szerb nyelven sokkal nehezebb
- Az interneten elérhető pályázati anyagokat kicsit egyszerűbben kellene megfogalmazni, sokszor nem értjük, mi a feladatunk
- A mezőgazdasági szaktanácsadók lehetnének valamivel kedvesebbek
- Többen kellene, hogy dolgozzanak, hogy jusson idő a dolgok részletes megmagyarázására

A megkérdezettek 60 százaléka kevésbé elégedett a mezőgazdasági terménnyel, ugyanis hazánkban kevés a csapadékmenyiség. 40 százalékuk válaszolta azt, hogy kielégítő. Bőséges termése nem volt senkinek. (21-es számú grafikon)

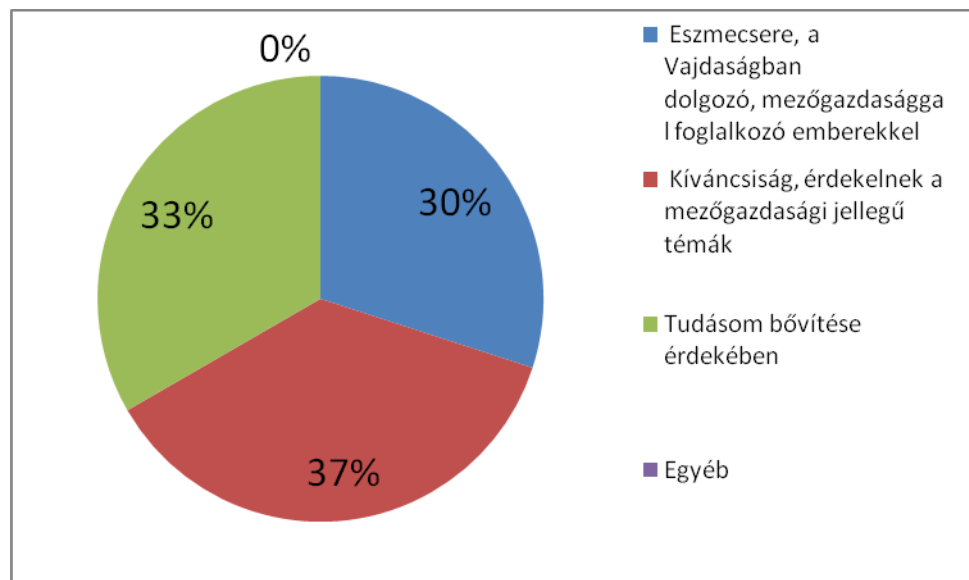
21. Ábra: Az elmúlt években mennyire volt eredményes a mezőgazdasági tevékenysége során?

(forrás: saját szerkesztés)

A mezőgazdasági szaktanácsadásra a gazdák 37 százalékát a kíváncsiság vezérli, ugyanis érdekli őket a mezőgazdasággal kapcsolatos fontos tudnivalók. 33 százalékuk a tudásuk bővítése érdekében vesz részt egy ilyen jellegű tanácsadáson. 30 százalékuk kíván eszmecserét folytatni a gazdákkal. Az egyéb válaszlehetőséget nem választotta senki. (22-es számú grafikon)

22. Ábra: Milyen gyakran és mely célból/célokból jár el mezőgazdasági szaktanácsadásra?
(forrás: saját szerkesztés)

8. KÖVETKEZTETÉSEK

Személyes véleményként elmondhatom azt, hogy a Vajdaságban az emberek 80 százaléka mezőgazdasággal foglalkozik, legyen az növénytermesztés vagy állattenyésztés. A megfelelő talaj és időjárás lehetővé teszi a gazdák számára, ezt a tevékenységet, a különböző pályázatok, amelyek vannak, pedig segítik a munkájukat.

Az adatokból kifolyólag látható, hogy a mezőgazdasági tevékenység inkább a férfiakra jellemző. Régebben az asszonyok, nem is vettek részt a férjük munkájában, mára azonban már megváltozott a helyzet. Családi gazdaságok létesültek, ahol mindkét fél egyenrangúan veszi ki a részét a munkában. A mezőgazdasági tevékenység a falvakra és a tanyákra jellemző, azonban kisebb városokban, mint például Bácska Topolyán, vagy Zentán is akadnak mezőgazdasági termelők. A Vajdaságra jellemző, hogy az a gyermek, aki olyan családba születik, ahol a szülők földműveléssel vagy állattenyésztéssel foglalkoznak, a szülői mintakép alapján, ő is ezt a foglalkozást választja magának. Az eredmények kimutatták, hogy a legtöbben már kisgyermek koruk óta foglalkoznak mezőgazdasággal. Legtöbbször az apuka kiviszi a gyermekét a földekre, ahol megmutatja, hogy kell lecsépelni a búzát vagy árpát, hogy vetik a kukoricát, hogy használják a permetszereket. A gyermekek már kiskorukban megszeretik ezt a munkát, így felnőttként is tovább folytatják a családi gazdaságot. Hazánkra jellemző a szántóföldi növények termesztése. Különösen a repce, árpa, kukorica, búza, takarmánycirok. Délebbre, Szerbiában a gyümölcsészet –és szőlészet dominál, a konyhakerti növények pedig a nők körében népszerűek. A mezőgazdasági termelők zöme középfokú végzettséggel rendelkezik, ugyanis feleslegnek tartják az egyetemet, mivel a meglévő gazdaságot egyetem nélkül is tudják végezni. A gazdák manapság számtalan pályázat közül tudnak válogatni, ugyanis létezik magyarországi és hazai támogatás is. Leginkább a Prosperitati Alapítvány pályázatait szokták megpályázni, a hazai közül pedig a Mezőgazdasági Minisztérium által kiírt pályázatokat. Ennél leginkább a gázolaj jövedéki adót igénylik, valamint a terület alapú támogatásokat. Az emberek többsége igényli a mezőgazdasági szaktanácsadó segítségét. Sokan panaszkodnak arra, hogy a mostani modern technológiát, a számítógépet és az internetet nem tudják használni, főleg az 55 év felettiek, a fiatalabbak pedig a szerb

nyelvi ismeretek hiánya miatt igényelnek segítséget. Pályázati dokumentációk kitöltése okoz számukra gondot, valamint a pályázatok teljes körű ügyintézése. Az adatokból látható, hogy sokat szeretnék, ha nem lenne ennyire bonyolult megírni és kitölteni egy-egy pályázatot, illetve ha ezeket anyanyelvükön tudnák elvégezni. Sajnos az utóbbi években a szárazságnak köszönhetően egyre nagyobb az igény a locsolórendszerek bevezetésére, de a gazdák önerőből ezt nem tudják beszerezni, ezért próbálkoznak a pályázatokkal. A Vajdaságban egyaránt kevés a csapadék, amely nagy gondot jelent a mezőgazdasági termelők számára.

9 . ÖSSZEGZÉS

Mivel az elvándorlás és a falvak elnéptelenedése gyakori probléma Vajdaság szerte, ezért folyamatos munkaerőhiány van jelen. A globalizációnak és a technikai fejlődésnek köszönhetően pedig a mezőgazdaságban dolgozó idősebb korosztály nem tudja kellő képpen követni a gazdaságot érintő fontos változásokat és információkat.

A fiatalabb generációk inkább az urbanizált városok felé hajlanak, és ott képzelik el a jövőjüket. Azok akik falun maradnak és úgy döntenek, hogy a mezőgazdaságban szeretnék folytatni a munkát általában a már meglévő otthoni gazdaságot viszik tovább. Nagyon ritka az az eset, hogy egy fiatal saját kezdeményezésből kezd bele a mezőgazdaságba. Manapság azonban a különböző pályázatoknak köszönve, mégis nőtt azok száma, akik hazájukban maradnak, és a mezőgazdaság valamely ágával foglalkoznak. A Prosperitati Alapítvány sok vajdasági fiatalon segített már, mind a házvásárlás területén, mind pedig egy gazdaság kialakítása céljából. Sajnos egy nagy probléma az, hogy egy bizonyos összegű tőke kell ahhoz, hogy valamibe bele tudjon egy fiatal kezdeni. Amennyiben ez a pénzösszeg hiányzik, így számukra nem sokat jelentenek a támogatások. Vajdaságban igen nagy problémát jelent a kétnyelvűség. A hivatalokban általában szerb nyelv használata a gyakori, így az emberek kicsit tartózkodnak a hivatalos ügyek intézésétől. Sajnos az is gyakran előfordul, hogy nem tudják elolvasni a cirill betűs írásmódot, s a Vajdaságban a hivatalos ügyek intézése cirill betűkkel folyik. Igen nagy azok száma, akik még a nevüket sem tudják leírni cirill betűkkel, mivel olyan településen élnek, ahol nincs kapcsolatuk szerb nyelvű emberekkel, az a tudás, amelyet az iskolában megszereztek, gyorsan elillan belőlük. Ha valamit nem használunk, nagyon gyorsan el tudjuk felejtani. Végezetül személyes véleményem az, hogy köszönve a pályázatoknak és a mezőgazdasági szaktanácsadóknak egyre több fiatal dönt úgy, hogy itthon próbál érvényesülni, nem számolva az akadályokkal, amely akár a nyelvből, akár a számítógép használatából ered. Érzik, hogy támogatják őket, s van kitől segítséget kérni.

10.IRODALOMJEGYZÉK

- Filippo Arfini, (2005): A mezőgazdasági politikák modellezése, Antikvárium Könyvkiadó, Budapest
- Birkás Márta (2017): Talajművelési ABC, Mezőgazda Lap- és Könyvkiadó Kft, Budapest
- Birkás Márta (2007): Földművelés és földhasználat, Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Društvo za zaštitu bilja Srbija (2020): Savetovanje o zaštiti bilja, Zlatibor, Srbija
- Kerek Zoltán – Marselek Sándor (2011): A vidékfejlesztés gyakorlata, lehetőségek, intézkedések, Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- Kovács Teréz (2012): Vidékfejlesztési politika, Ludovika Egyetemei Kiadó, Budapest, 180-267ol.
- Kovács Sárkány Hajnalka, Kovács Vilmos (2005): A Vajdaság mezőgazdasági jellemzői, Újvidéki könyvkiadó, Újvidék
- Dr.Kozári József (2012): Mezőgazdasági szaktanácsadás Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- Lukács Gergely Károly (2011): Kisvállalkozások a vidékfejlesztésért, Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- Nikola Mičić (2014): Poljoprivredni leksikon, Knjižare Vulkan d.o.o., Beograd
- Pupos Tibor, Takácsné György K., Nábrádi András (2008): Üzemtan, Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- Pupos Tibor, Takácsné György K., Nábrádi András (2008): Üzemtan II, Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- Radivojević, Dušan, (2014): Poljoprivredna mehanizacija, oprema i objekti
- Gordana Đ. Radović, (2014): Finansiranje poljoprivrede u Republici Srbiji
- Danilo Tomić, (2004): Poljoprivreda i selo: ideje i inicijative,
- Tompa Béla (1988): Innováció a mezőgazdaságban, Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest
- Glavaš Trbić, (2012): Klasteri u funkciji ruralnog razvoja
- Aleksandar Vasiljević, (2014): Finansijski menadžment u poljoprivredi, Knjižara Roman, Beograd

Internetes források

- <https://www.nak.hu/kiadvanyok/kiadvanyok/3191-kisokos-a-mezogazdasagi-es-vidékfejlesztési-szaktanacsadasrol/file> Letöltés dátuma: (2022.03.22.)
- <https://www.aki.gov.hu/product/a-mezogazdasagi-tanacsadas-intezmenyi-feltetelei-es-mukodesi-tapasztalatai/> Letöltés dátuma: 2023. 12. 10.
- http://www.vmtt.org.rs/mtn2012/331_347_Somogyi_A.pdf Letöltés dátuma: 2024. 01. 16.
- https://www.mtt.org.rs/tevekenysegi/mtt_rendezyenyek/SomogyiSRiczAndras2009.pdf Letöltés dátuma: 2024. 02. 08.
- <https://adoc.pub/mezgazdasag-fejlesztés-operatív-program.html> Letöltés dátuma: 2024. 02. 09.
- <http://www.vgazda.com/?author=2&paged=11> Letöltés dátuma: 2024. 03. 10.
- https://www.sepa.gov.rs/download/publikacije/Poljoprivreda_2016.pdf Letöltés dátuma: 2024. 03.31.

11.MELLÉKLETEK

Kedves mezőgazdasági termelők!

A zentai Magyar Agrár – és Élettudományi Egyetem vidékfejlesztési agrármérnök szakos hallgatója vagyok. Diplomadolgozatom megírásához kérem az Önök segítségét. Ebben a kérdőívben olyan kérdéseket találunk, amelyek a mezőgazdasági szaktanácsadás szerepére vonatkoznak hazánkban, Szerbiában. A kérdőív anoním.

Közreműködésüket előre is nagyon szépen köszönöm!

1. Az Ön neme!

- a) férfi
- b) nő

2. Ön hol él?

- a) városban
- b) falun
- c) tanyán

3. Az Ön kora?

- a) 20-30 év között
- b) 31-41 év között
- c) 42- 54 között
- d) 55 év fölött

4. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége!

- a) alapkú
- b) középkú
- c) felsőpkú

5. Mióta foglalkozik mezőgazdasági tevékenységgel?

- a) Kisgyermek korom óta, ugyanis a szüleim is mezőgazdasággal foglalkoztak
- b) 5-10 éve
- c) Már több, mint 20 éve

6. A mezőgazdaságon belül milyen tevékenységi kört folytat?

- a) Szántóföldi növények (árpa, búza, zab, rozs, kukorica) termesztése
- b) Konyhakertészet (paprika, paradicsom, spenót) termesztése
- c) Gyümölcsészet és Szőlészet

7. Hallottak –e már a mezőgazdasági szaktanácsadásról hazánkban?

- a) Igen hallottam, de nem veszem igénybe
- b) Igen hallottam, és igénybe is veszem
- c) Nem hallottam

8. Ön szerint, mit foglal magában a mezőgazdasági szaktanácsadás?
(*Mezőgazdasági szaktanácsadás, Szaktanácsadó, Az állam által támogatott szaktanácsadói rendszer, Gazdaszervezetek által végzett szaktanácsadás, Kereskedelmi célú szaktanácsadás, Magánszaktanácsadás*)

9. Általában Önök miért fordulnak szaktanácsadóhoz? (több válaszlehetőség is karikázható)

- a) hogy információt szerezzek az új pályázatokról
- b) a jelenlevő már megnyert pályázatok éves fenntartásának megírásával és kitöltésével
- c) hivatali ügyek intézése
- d) pályázati dokumentáció kitöltése és annak összegyűjtése az állami hivatalokban
- e) egyéb: _____

10. Ön általában milyen pályázatoknál fordul segítségért?

- a) Prosperitati Alapítvány által kiírt pályázatoknál
- b) Tartományi Mezőgazdasági Titkárság pályázataiban
- c) Mezőgazdasági Minisztérium által kiírt pályázatokban
- d) Ipari, Európai Unió pályázatokban

11. Általában milyen jellegű pályázatoknál kér segítséget?

- a) Terület alapú támogatások igénylése
- b) Gázolaj jövedéki adó visszaigénylése
- c) Tanácsadás (fajtaválasztás, vetésforgó, vetésszerkezet)
- d) A támogatások teljes körű ügyintézése

12. Mi jelent Önök számára problémát a mezőgazdaság tevékenysége során? (több válasz is bekarikázható)

- a) Az internet használata
- b) A szerb nyelv ismerete
- c) A pályázatok megírása és a dokumentációk kitöltése

13. Ön szerint mi a mezőgazdasági szaktanácsadás szerepe a falu – és vidékfejlesztés során? (több válasz is bekarikázható)

- a) A mezőgazdasági marketing fejlesztése
- b) Helyi jellegű rendezvények, kiállítások szervezése és támogatása
- c) Környezetvédelem, hulladékgazdálkodás
- d) Egyéb: _____

14. Kellően vannak-e informálva az aktuális pályázatokról, új mezőgazdasági technológiákról?

- a) igen
- b) nem

15. Milyen az Önök viszonya a szaktanácsadókkal?

- a) Jó viszonyt ápolunk
- b) Nem tudunk együttműködni
- c) Kielégítő

16. Követik –e az új technológiai fejlődéseket, amely a mezőgazdaságot illeti?

- a) igen
- b) nem
- c) néha

17. Mennyire okoz problémát Önöknél a szerb nyelv ismerete és az internet használata?

- a) Egyik sem jelent gondot
- b) Mindkettő problémát jelent
- c) Az internet használata okoz gondot
- d) A szerb nyelv használata okoz gondot

18. A termelésben vagy inkább a dokumentáció kitöltésében igénylik többnyire a szaktanácsadók segítségét?

- a) A termelésben
- b) A dokumentációk kitöltésében
- c) Mindkettőben
- d) Egyikben sem

19. Mi a véleménye a hazánkban működő mezőgazdasági szaktanácsadásról és annak szolgáltatásairól?

- a) Megfelelően működik
- b) Jobban oda kellene figyelniük az idősebb korosztály segítésére
- c) Nem működik megfelelően

20. Ön milyen javaslatokat tenne a mezőgazdasági szaktanácsadás fejlesztésére?

21. Az elmúlt években mennyire volt eredményes a mezőgazdasági tevékenysége során?

- a) Kevésbé, a csapadékhiány miatt
- b) Kielégítő volt a termelés
- c) Bőséges termésem volt, meg vagyok elégedve

22. Milyen gyakran és mely célból/célokból jár el mezőgazdasági szaktanácsadásra?
(több válaszlehetőség is bekarikázható)

- a) Tudásom bővítése érdekében
- b) Eszmecsere, a Vajdaságban dolgozó, mezőgazdasággal foglalkozó emberekkel
- c) Kíváncsiság, érdekelnek a mezőgazdasági jellegű témák
- d) Egyéb _____

Nyilatkozat

Én, **Maros Andrea**, a zentai Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem mester szakos hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, az etikai szabályok betartásával kezeltem.

aláírás

NYILATKOZAT

Maros Andrea, neptun kód azonosítója: BMA1RM, konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védésére javaslom.

A dolgozat állam – vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: 2024. 04. 29.

Belső konzulens